

Toetsingsadvies over het
milieu-effectrapport
composteringsinstallatie
Midden-Zeeland (te Borsele)

8 september 1993

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Toetsingsadvies

Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport composteringsinstallatie
Midden-Zeeland (te Borsele) / [Commissie voor de milieu-
effectrapportage]. - Utrecht : Commissie voor de milieu-
effectrapportage

ISBN 90-5237-443-0

Trefw.: milieu-effectrapportage ; Midden-Zeeland / afvalverwerking ;
Midden-Zeeland

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan het College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Zeeland
Postbus 165
4330 AD Middelburg

uw kenmerk
660 (oud nr. 1159)

uw brieven
27 aug. 1992 /
15 okt. 1992 /
17 dec. 1992 /
28 juli 1993

ons kenmerk
U653-93/Od/yh/367-80

onderwerp
toetsing MER Compostering
Midden-Zeeland

doorkiesnr.
030 - 347622

Utrecht,
8 september 1993

Met boven genoemde brieven d.d. 27 augustus en 15 oktober 1992 stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over het milieu-effectrapport (MER) inzake de oprichting van een composteringsinstallatie voor Midden-Zeeland (in het Sloegebied). Nadat u deze toetsingstermijn heeft verlengd en nadat de Commissie aanvullende informatie op het MER heeft ontvangen, heeft u met uw brief van 28 juli 1993 te kennen gegeven, dat de toetsing kon worden afgerond.

Hoewel deze aanvullende informatie op dit moment niet openbaar is gemaakt, gaat de Commissie ervan uit, dat deze conform de toezeggingen uwerzijds ter inzage zal worden gelegd bij de aanvraag van de Wvo-vergunning en bij de ontwerp-beschikking ingevolge de Afvalstoffenwet, en zal worden toegezonden aan insprekers/spreeksters en adviseurs.

Bij deze bied ik u dit toetsingsadvies aan, overeenkomstig artikel 41z van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm)¹].

De Commissie is nagegaan, of het milieu-effectrapport en de zogeheten Aanvulling MER kunnen voldoen om in de afronding van de besluitvorming over de vergunningaanvragen de milieubelangen volwaardig mee te kunnen wegen. Zij is uiteindelijk tot een positieve conclusie gekomen.

Daarnaast maak ik u graag attent op het volgende.

- ① Op dit moment is slechts globale informatie beschikbaar over de *zuivering van afvalwater*. Het MER gaf alleen aan dat zuivering zal plaatsvinden. De Commissie heeft uit mondeling overleg vernomen, dat deze onduidelijkheid samenhangt met de vraag of de bestaande zuiveringsinstallatie op de stortplaats zal worden gebruikt, dan wel of een nieuwe, eventueel in verband met

1 Aangezien de toetsing is gestart vóór de inwerkingtreding van de Wet milieubeheer (Wm), wordt in het advies (op basis van het overgangsrecht Wm) wat betreft de toetsing steeds verwezen naar de Wabm. Indien een vergunning ingevolge de Afvalstoffenwet zal zijn verleend, zal deze volgens dit overgangsrecht gelijkgesteld worden aan een vergunning ingevolge de Wm.

de oprichting van het afvalcentrum op te richten, zuiveringsinstallatie zal worden gebruikt. Naar aanleiding van deze onzekerheid heeft het OLAZ, in overleg met vertegenwoordigingen van Rijkswaterstaat en uw college, bij de aanbidding van het MER aan de provincie het verzoek tot coördinatie²] van de vergunningverlening ingevolge de Afvalstoffenwet (Aw) en ingevolge de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) ingetrokken. Bij het MER is nu alleen de Aw-vergunningaanvraag ter inzage gelegd.

De Commissie heeft inmiddels begrepen, dat een procedure is uitgestippeld om dit probleem op te lossen. Bij de aanvraag van de Wvo-vergunning zal opnieuw worden bekendgemaakt dat het MER ter inzage ligt, dit keer samen met de aanvulling. De bevoegde instanties, Rijkswaterstaat Zeeland en Gedeputeerde Staten, hebben afgesproken elkaar over en weer te adviseren over de inhoud van de concept-beschikkingen.

- ② De beschrijving van de *geuremissies* ten gevolge van deze composteringsinstallatie is in belangrijke mate ontleend aan theoretische kennis van enkele jaren geleden. De eerste grootschalige composteringsinstallaties zijn nu in werking, zodat de praktische kennis van de werking van de installaties, van de milieuvorzieningen en van de milieugevolgen toeneemt. Ook wordt op het gebied van compostering en daarbij bruikbare milieubescherpende maatregelen onderzoek verricht. In een milieu-effectrapport zal steeds de laatste informatie, kenbaar via openbare bronnen, de basis moeten vormen van de beschrijvingen van voornemen, alternatieven en milieugevolgen.

In dit geval – mede omdat ook een situatie is weergegeven met een fictieve uitbreiding – leidt dat niet tot een zo grote lacune in het MER, dat dit niet voor de besluitvorming zou kunnen dienen. Wel is de Commissie van mening, dat bij de evaluatie (het verkrijgen van) actuele, op meetresultaten gestoelde informatie een belangrijke rol dient te krijgen. Die informatie is niet alleen belangrijk om – indien nodig – tijdig extra mitigerende maatregelen te kunnen treffen³]; zij kan ook een rol spelen als basis voor effectvoorspellingen in toekomstige m.e.r.- en vergunningenprocedures voor composteringsinstallaties.

Voor de besluitvorming is van belang, dat discussies over bijvoorbeeld de noodzaak van mitigerende maatregelen meer kunnen worden onderbouwd met praktische en actuele informatie.

2 Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, hoofdstuk 2.

3 Wet milieubeheer, artikel 7.42.

- ③ Uit de inspraakreacties komt duidelijk naar voren, dat de omwonenden menen, dat het gebied door bestaande activiteiten al genoeg belast wordt met industriële activiteiten, en dat zij de vestiging van een composteringsinstallatie daarom ongewenst vinden. In dit kader constateert de Commissie, dat namens het provinciaal bestuur tijdens de hoorzitting op 11 november 1992 is toegezegd om een intensiever handhavingsbeleid te starten en om via revisievergunningen de voorwaarden voor bestaande activiteiten in het Sloegebied aan te scherpen.

De Commissie gaat ervan uit, dat de consequenties die deze ontwikkelingen zullen hebben voor bijv. achtergrondconcentraties, zullen worden verdisconteerd bij opzet en/of uitvoering van het evaluatieprogramma bij dit voornemen.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te hebben geleverd aan de besluitvorming over het voornemen. Zij blijft graag op de hoogte van de verdere besluitvorming, van de wijze waarop de evaluatie zal plaatsvinden en van de resultaten van de evaluatie.

ir. K. Veldhuis,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
compostering Midden-Zeeland

Toetsingsadvies over het
milieu-effectrapport
composteringsinstallatie
Midden-Zeeland (te Borsele)

Advies op grond van artikel XXII, lid 4 van het overgangsrecht Wet milieubeheer (Stb. 1992, 414) en artikel 41z, eerste en tweede lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne over het milieu-effectrapport over een composteringsinstallatie voor Midden-Zeeland (te Borsele),

uitgebracht aan het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Zeeland door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

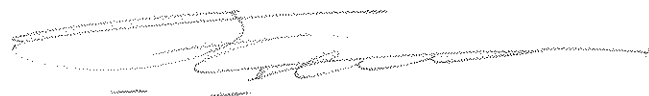
de werkgroep m.e.r. composteringsinstallatie Midden-Zeeland

de secretaris

drs. M. Odijk

de voorzitter

ir. K.H. Veldhuis

Utrecht, 8 september 1993

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. INLEIDING	1
2. TOETSING OP HOOFDLIJNEN	3
3. TOETSING OP ONDERDELEN	5
3.1 Te nemen en genomen besluiten	5
3.2 Voornemen en alternatieven	5
3.3 Milieutoestand en autonome ontwikkeling	10
3.4 Milieu-effecten	10
3.5 Vergelijking van alternatieven	12
3.6 Leemten in kennis; evaluatie	12

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 15 oktober 1992, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Openbare bekendmaking in de Staatscourant nr. 204 d.d. 21 oktober 1992.
3. Projectgegevens.
4. Brief van het bevoegd gezag d.d. 28 juli 1993, waarin de Commissie wordt verzocht de toetsing af te ronden.
5. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

1. INLEIDING

Ten behoeve van de vergunningverlening voor de vestiging van de composte-ringsinstallatie Midden-Zeeland te Borsele wordt milieu-effectrapportage (m.e.r.) toegepast. Daarbij is nu het Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwij-dering Midden- en Noord-Zeeland (OLAZ) de initiatiefnemer¹]; het bevoegd gezag voor de verlening van een vergunning ingevolge de Afvalstoffenwet (Aw) bestaat uit het college van Gedeputeerde Staten van Zeeland.

Op 15 oktober 1992 stelden GS van Zeeland de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid om een toetsingsadvies uit te brengen over het opgestelde mi-lieu-effectrapport (MER)²]. Het MER werd openbaar gemaakt op 21 okto-ber³]. Uitgebreidere informatie over het project, de gevolgde procedure en de werkgroep, die namens de Commissie adviseert over dit project, is elders in het toetsingsadvies opgenomen⁴].

Op 8 december 1992 werd een concept van dit toetsingsadvies door de Commis-sie besproken met vertegenwoordigers van de provincie Zeeland en van het OLAZ. Geconcludeerd werd, dat het zinvol zou zijn om de informatie in het MER aan te vullen. Het OLAZ liet een notitie opstellen met aanvullende in-formatie. Deze werd de Commissie toegezonden; deze informatie – verder aan-geuid als de *Aanvulling MER* of de *Aanvulling* – zal ook openbaar worden ge-maakt, te zamen met de ontwerp-beschikking.

Na een nieuwe bespreking over een (herzien) concept van dit toetsingsadvies heeft de Commissie de toetsing verder afgerond en daarbij de *Aanvulling MER* van juli 1993 betrokken⁵].

In dit advies zijn ook de inspraakreacties en adviezen betrokken, die via de provincie Zeeland zijn binnengekomen naar aanleiding van het MER. Via voet-noten wordt naar deze reacties verwezen⁶].

Het is de taak van de Commissie m.e.r. om te toetsen, of de inhoud van het MER voldoet aan de wettelijk hieraan gestelde regels⁷]. Daarbij hoort ze ook te letten op door het bevoegd gezag gegeven richtlijnen voor het MER en op de eis, dat een MER geen onjuistheden bevat⁸].

Aangezien tijdens de m.e.r.-procedure de aanvankelijke coördinatie tussen de vergunningverleningsprocedures ingevolge de Afvalstoffenwet (Aw) en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) is opgeheven en het MER slechts is ingediend te zamen met een aanvraag voor een Aw-vergunning, was deze toet-sing aanvankelijk toegespitst op de vraag, in hoeverre het MER voldoende is voor een besluit over déze vergunningaanvraag. Inmiddels is duidelijk, dat de Wvo-vergunningaanvraag te zamen met MER en Aanvulling zal worden bekend-gemaakt. Hoewel de afstemming tussen MER en Wvo-vergunningaanvraag in dit stadium niet te beoordelen is, heeft de Commissie om die reden ook in haar

1 Deze rol werd aanvankelijk vervuld door de gemeente Borsele.

2 Zie bijlage 1.

3 Zie bijlage 2.

4 Zie bijlage 3.

5 Zie bijlage 4.

6 De reacties zijn genummerd. Een overzicht is opgenomen in bijlage 5.

7 Zie artikel 41j van de Wabm. Dit advies verwijst per hoofdstuk naar het betreffende lid van dit wetsartikel.

8 Wabm, artikel 41w, tweede lid.

toetsing betrokken de vraag, in hoeverre het MER een adequate informatiebron is voor de besluitvorming over een toekomstige aanvraag van een Wvo-vergunning. Voor deze vergunning vormt de directie Zeeland van Rijkswaterstaat het bevoegd gezag.

Ofschoon de Wet milieubeheer (Wm) per 1 maart dit jaar van kracht is geworden en de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) heeft vervangen, wordt in deze toetsing verwezen naar de Wabm, aangezien de vergunningaanvraag ingevolge de Aw en het MER zijn ingediend vóór inwerkingtreding van de Wm⁹].

9 Overgangsrecht Wm: artikel XXII, lid 4.

2. TOETSING OP HOOFDLIJNEN

Het MER is vlot leesbaar en geeft globaal inzicht in de voorgenomen activiteit, de alternatieven en de milieugevolgen daarvan.

Aanvankelijk concludeerde de Commissie, dat het MER toch onvoldoende steun zou kunnen geven bij de besluitvorming. Haar voornaamste bezwaren waren:

- ① De Commissie vond het MER o.a. *te globaal* wat betreft de (functionele) relatie tot het afvalcentrum¹⁰] en tot de stortplaats; deze onduidelijkheid werkte door in de beoordeling van de onderdelen 'besluitvorming'¹¹], 'autonome milieu-ontwikkeling'¹²] en 'milieu-effecten'¹³] van het MER. Uit de Aanvulling heeft de Commissie inmiddels begrepen, dat de verschillende initiatieven van het afvalstoffencentrum afzonderlijke procedures zullen doorlopen.
- ② een aantal keuzen was niet gemotiveerd; De Commissie vond het MER *te weinig argumenten* bevatten bij onder andere de *afwijzing van capaciteitsvarianten* (een andere doorzet in relatie tot de aangeboden hoeveelheden).
De Aanvulling MER komt redelijk tegemoet aan dit bezwaar; deze geeft echter niet zonneklaar de achtergrond aan van de genoemde (fictieve) capaciteitsvergroting tot 75 kton/jaar¹⁴].
- ③ De Commissie bespeurde in het MER onduidelijkheden, *inconsistenties*, dan wel onjuiste informatie, met name over de *luchtverontreiniging*.
Het MER ging uit van een totale geur-emissie van $10,2 \times 10^6$ ge/uur. Hierbij was verondersteld, dat het biofilter 98 % van de geur zou wegvangen, en dat van de geurproductie in de ontvangst- en voorberekingshal slechts 25 % extern zou worden geëmitteerd. Dit leek de Commissie een onderschatting van de totale geuremissie. Twee overwegingen speelden een rol.
 - Ten eerste werd een vrij hoog geurverwijderingsrendement van het biofilter aangenomen. Er bestaat echter een mogelijkheid, dat zo'n hoog rendement in combinatie met gaswassing niet kan worden behaald. Het MER spreekt zelf over een normaal geurverwijderingsrendement van 80 tot 99 %¹⁵]. Het voor de geurvoorspellingen veronderstelde rendement van 98 % ligt weliswaar binnen dit spreidingsgebied, maar de aanname is wel heel optimistisch.
 - Ten tweede ging het MER ervan uit, dat slechts 25 % van de geurproductie in de ontvangst- en voorberekingshal zou worden geëmitteerd. Dit percentage is gebaseerd op het uitgangspunt dat deze hal door afzuiging onder permanente onderdruk wordt gehouden, en dat de deuren zoveel mogelijk gesloten blijven¹⁶].

10 Zie ook inspraak nr. 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9 en 11 (bijlage 5).

11 In de beschrijving van de vergunningssituatie waren de rechtsverhoudingen tussen de eigenaren, vergunninghouders en exploitanten van de composteringsinstallatie bijvoorbeeld ook niet helder aangegeven. Daarnaast was niet geheel duidelijk, in hoeverre een onafhankelijke bedrijfsvoering kon worden gewaarborgd; de Commissie kon bijvoorbeeld niet beoordelen, of het acceptatiebeleid van de verschillende elementen (stort, composteringsinrichting, andere onderdelen van het afvalcentrum) op elkaar zouden worden afgestemd, of zelfs afhankelijk van elkaar zouden worden. Ook was niet duidelijk, of bijvoorbeeld de sluiting van de stortplaats consequenties zou kunnen hebben voor het functioneren van de waterzuivering. Ook anderzijds was niet duidelijk, wat er met de zuivering gaat gebeuren als die deel uitmaakt van de composteerinrichting, en als de initiatiefnemer om andere redenen dan vanwege de vergunning de activiteit beëindigt.

12 Zie § 3.2 van dit advies.

13 Zie § 3.4 van dit advies.

14 MER, blz. 63 en 73.

15 MER, blz. 62, regel 11 en 12.

16 MER bijlage 11, blad 1, regels 7 en 8 van onder.

Het MER vermeldde echter ook een andere vorm van de ontvangst-en-voorbewerkingshal: een overdekte en driezijdig gesloten hal¹⁷]. De voorbewerkingsruimte zou dan een afgescheiden deel van de ontvangsthal zijn¹⁸]. De Commissie ging ervan uit, dat de hal één open zijde zou hebben en daarom onmogelijk op onderdruk zou zijn te houden.

Zoals blijkt uit de Aanvulling¹⁹] is de initiatiefnemer van plan om de ontvangst- en voorbewerkingshal te voorzien van deuren. Als er van wordt uitgegaan, dat deze deuren slechts tijdens de aanvoer van het te composteren materiaal open zijn, dan mag worden aangenomen, dat de geuremissie van $4,5 \times 10^4$ ge/uur niet wordt overschreden.

De Commissie plaatste een kanttekening bij de veronderstelling dat er alleen geur vrijkomt uit de ontvangst-en-voorbewerkingshal en bij het composteringsproces. Zij had aanvankelijk de gedachte, dat het MER ten onrechte de geur verwaarloosde, die vrijkomt vanuit de compostopslag. De compost die wordt opgeslagen zou immers nog niet geheel uitgerijpt zijn²⁰]. Er mag dus worden verwacht dat de compost in de opslagruimte nog biologisch actief is. Uit de Aanvulling blijkt, dat tijdens het verblijf in de composteringshal minimaal een rijping van Rottegrad IV moet worden bereikt en dat de initiatiefnemer dus inderdaad van plan is compost met Rottegrad IV in opslag te nemen. Omdat er geen beluchting plaatsvindt en omdat de hoop zo hoog mogelijk zal worden gemaakt, zullen de condities van deze opslag anaëroob zijn. Onder die omstandigheden zullen zich naar verwachting stankstoffen vormen. Deze zullen bij beroering van de opslaghoop als emissiepiek uittreden.

De Aanvulling maakt aannemelijk, dat de geuremissie in de halfjaarlijkse periode van compostafvoer vanuit de opslaghal een factor 200 lager ligt dan de geuremissie van de installatie zelf, inclusief de ontvangsthal. De Commissie concludeert daaruit, dat dit een punt van aandacht zou kunnen vormen bij de opstelling van het evaluatieprogramma²¹].

Daarmee komt de Aanvulling MER redelijk tegemoet aan de belangrijkste kanttekeningen van de Commissie op dit punt.

Concluderend meent de Commissie, dat het MER inclusief de Aanvulling acceptabel zijn ter onderbouwing van een besluit over de aangevraagde vergunning ingevolge de Afvalstoffenwet voor de composteringsinstallatie, en dat ook voor een onderbouwing van een besluit over een (nog in te dienen) vergunningaanvraag ingevolge de Wet verontreiniging oppervlaktewatervoren²²] voldoende informatie voorhanden is.

Het volgende hoofdstuk bevat opmerkingen, die in verband met de vergunningverlening of het evaluatieprogramma punten van aandacht vormen. Ook geeft het aan, welke kritiekpunten de Commissie aanvankelijk op het milieu-effect-rapport had, en in hoeverre deze met de Aanvulling zijn komen te vervallen.

17 MER, blz. 31.

18 MER, blz. 31, regel 43 en 44.

19 Aanvulling, blz. 14.

20 Op basis van het MER zou moeten worden geconcludeerd, dat voor deze compost op z'n best Rottegrad IV mag worden aangenomen: Rottegrad V staat voor geheel uitgerijpte compost.

Overigens wordt opgemerkt, dat 'Rottegrad' als aanduiding voor de rijpheid van compost een triviaal begrip is en niet geaccepteerd is als wettelijke norm.

21 Zie Wabm, artikel 41am (en § 3.6 van dit advies).

22 Zie ook reactie 9 (bijlage 5).

3. TOETSING OP ONDERDELEN

3.1 Te nemen en genomen besluiten

Artikel 41j, lid 1, onder c van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "*een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven.*"

Na geconstateerd te hebben dat het Tienjarenplan Afval van het AfvalOverleg-Organ (AOO) in het MER als beleidsstuk ontbrak, heeft de Commissie begrepen, dat het AOO, na een aanvankelijk oordeel dat het initiatief niet als 'hard' kon worden beschouwd, haar beoordeling wil aanpassen²³].

Overigens komt uit de reacties van het AOO veel duidelijker dan uit het MER naar voren, dat de verwerking in Moerdijk als 'concurrent' (en op beleidsniveau als alternatief) voor het initiatief van het OLAZ gold.

3.2 Voornemen en alternatieven

Artikel 41j, lid 1, onder b van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "*een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen.*"

Artikel 41j, lid 3 van de Wabm:

"*Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast.*"

Bij dit initiatief tekent zich een probleem af ten aanzien van het zogeheten **nulalternatief**²⁴]. Het MER noemt enkele malen de ontwikkeling van het afvalcentrum. Omdat de samenhang tussen het huidige initiatief en het afvalcentrum niet duidelijk was²⁵], zou het nulalternatief verschillende situaties kunnen inhouden:

- er komt géén composteringsinstallatie en ook géén afvalcentrum te Borsele;
- er komt géén composteringsinstallatie, maar de ontwikkelingen en procedures om een afvalcentrum te realiseren in Borsele gaan verder.

In de Aanvulling wordt gesteld, dat het nulalternatief inhoudt, dat de procedures voor de (andere onderdelen van) het afvalcentrum zullen doorgaan.

Dit heeft tevens consequenties voor de beschrijving van de autonome milieuontwikkeling, waarin dan immers de gevolgen van vestiging en bedrijfsvoering van het afvalcentrum zouden moeten zijn beschreven. In die zin is het nulalternatief onvoldoende beschreven.

23 Brief van het AOO aan de provincie Zeeland,

24 Richtlijnen, § 4.3.1.

Zie ook reactie nr. 5 (bijlage 5).

25 Zie ook § 3.1 van dit advies.

In zijn algemeenheid gaat de Commissie er echter van uit, dat het nulalternatief die ontwikkelingen moet weergeven binnen het studiegebied, waartoe reeds is besloten. Zij meent dan ook, dat de omschrijving van het nulalternatief in de Aanvulling anders had moeten luiden. Voor de besluitvorming hoeft deze inconsistentie geen probleem op te leveren.

Het MER gaat nauwelijks in op de keuzen bij de formulering van alternatieven of het selectieproces van het voorkeursalternatief. Dit geldt onder andere voor de **locatie**. Ten aanzien van de locatiekeuze stellen de richtlijnen:

"De locatiekeuze heeft niet met behulp van m.e.r. plaatsgevonden. Daarom is het van belang dat in het MER duidelijk uiteengezet wordt, op grond van welke (milieuhygiënische) criteria de locatie in het Sloegebied is gekozen, c.q. in hoeverre binnen deze locatie nog milieuvriendelijke(r) varianten mogelijk zijn²⁶"].

De locatiekeuze was echter niet met argumenten onderbouwd²⁷]. Het MER komt echter snel tot een conclusie dat de gekozen locatie "naar het oordeel van de initiatiefnemer evidente voordelen biedt boven andere locaties²⁸"]. Onduidelijk was bijvoorbeeld, in hoeverre de plannen voor vestiging van een afvalcentrum daarbij een rol speelden. In hoeverre bestaande milieuhinder bij de afweging van de locatie een rol heeft gespeeld, was niet na te gaan²⁹].

De Aanvulling MER geeft vier milieuhygiënische overwegingen; hiermee wordt – overigens niet volledig – tegemoet gekomen aan het eerste deel van de geciteerde richtlijn. Onduidelijk blijft, welke alternatieve locaties (buiten het Sloegebied) er waren en waarom die zijn afgefallen.

Ook dit punt hoeft geen consequenties te hebben voor de besluitvorming.

Ten aanzien van de situering binnen het gekozen terrein meldde het MER slechts:

"Binnen de grenzen van het terrein zijn varianten voor de ligging van de composteringsactiviteiten en de overige afvalverwerkingsactiviteiten mogelijk³⁰]." Deze varianten werden echter niet verder beschouwd bij de formulering van alternatieven; onduidelijk was op welke grond situeringsalternatieven waren afgewezen³¹].

De Aanvulling MER geeft aan, dat het beleid van het havenschap ertoe leidde, dat slechts één situering kon worden beschouwd. Overigens is opvallend, dat een argument voor de keuze van het Sloegebied als locatie ten dele aan kracht verliest door de uiteindelijke situering³²].

26 Richtlijnen, § 4.2.7.

27 Zie ook reacties nr. 1, 3, 5 en 7 (bijlage 5).

28 MER, § 2.4.

29 Zie reacties nr. 1, 4, 5, 9, 11 en 12 (bijlage 5).

30 MER, § 5.1.

31 Zie ook reactie 9 (bijlage 5).

32 De nabijheid van een stortplaats gold als overweging voor de keuze van het Sloegebied; binnen dit gebied kon echter geen situering nabij de stortplaats worden gevonden.

Hiermee wordt duidelijk, dat het beleid van het havenschap de mogelijkheid om andere wellicht milieuvriendelijker situeringen te bestuderen, doorkruis- te. Aangezien de Commissie niet het idee heeft dat binnen het Sloegebied een andere situering tot aanmerkelijk milieuvriendelijker oplossingen had kunnen leiden, is deze aanpak in haar ogen acceptabel.

De onderbouwing van de keuze van een *aëroob verwerkingsproces* is matig. De Commissie is van mening, dat in de vergelijking tussen beide systemen heel sterk de nadruk is gelegd bij het tijdig gereed komen en in bedrijf nemen van de installatie(s). Zij kan er verder slechts op wijzen, dat de keuze tussen compostering en vergisting bij verschillende projecten met verschil- lende argumenten verschillend blijkt uit te vallen. Als de bedrijfszekerheid voorop wordt gesteld, dan is de keuze compostering; ligt het accent op be- perking van de emissie van kooldioxyde en wordt naar de nieuwste documenten van het Afval Overleg Orgaan (AOO) verwezen, dan zal vergisting de voorkeur krijgen. Op dit moment lijkt vergassing van GFT³³] nog geen bedrijfszeker- heid op grote schaal te kunnen garanderen.

De richtlijnen vragen:

"de massabalansen, in ieder geval voor droge stof, water en stikstofverbin- dingen voor het totale composteringsproces, inclusief water- en luchtzuive- ring. Specificeer deze massabalansen per onderdeel."

De Aanvulling geeft meer inzicht dan het MER zelf.

Uit het MER komt wel naar voren, dat enige flexibiliteit bestaat in de *capa- citeit*³⁴]. De maatregelen die hiervoor als mogelijkheid worden genoemd rie- pen echter vragen op.

De Aanvulling MER geeft iets meer inzicht in deze kwestie en beantwoordt ten dele de vragen die bij de Commissie leefden. Aangegeven wordt onder andere, dat in de piekperiode een extra aanvoer van GFT is van 25 tot 35 %. De in- stallatie heeft een overcapaciteit van slechts 20 % van de gemiddelde jaar- capaciteit. De Commissie plaatst de volgende kanttekeningen bij de aanvul- lende informatie over de verwerkingscapaciteit:

- het vakantie seizoen duurt langer dan de verblijftijd in de installatie;
- iedere week moet de weekaanvoer in een weekveld worden opgeslagen. Ie- der weekveld moet dus 25 tot 35 % overcapaciteit hebben.

Zij is er niet van overtuigd, dat een piekaanvoer die langer duurt dan de verblijftijd in de installatie, zonder milieuproblemen kan worden verwerkt.

Bij het zoeken naar een meest milieuvriendelijke alternatief is uitsluitend gekeken naar technische maatregelen om bij een reeds vaststaande capaciteit de milieu-effecten te verminderen. Onduidelijk is, in hoeverre

- vanwege de mogelijkheid van groot succes van het afvalpreventiebeleid een kleiner, dan wel

33 Zie reactie 14 (bijlage 5).

34 MER, blz. 24. Hier worden vier maatregelen opgesomd die de capaciteit tijdelijk kunnen vergroten: langere openstellingstijden, verkorting van de composteringstijd tot minimaal acht weken, werken met hogere hopen in de composteringshallen, of afvoer naar andere installaties.

- * in hoeverre vanwege een mogelijk groot succes van het beleid ten aanzien van gescheiden inzameling en nuttig gebruik een groter capaciteit is overwogen³⁵].

De Commissie gaat ervan uit, dat het bevoegd gezag via de vergunningverlening de onduidelijkheid rond de capaciteit alsnog kan wegnemen en geeft in overweging hierbij een maximum weekaanvoer op te nemen.

De richtlijnen vragen ten aanzien van de *afzet* van compost de mogelijkheden te beschrijven³⁶]. Hoewel het niet binnen de reikwijdte van m.e.r. valt om de economische levensvatbaarheid van een initiatief te beschouwen, had meer aandacht kunnen worden besteed aan de marktperspectieven voor compost³⁷]. Door hier meer inzicht in te verschaffen had namelijk kunnen worden nagegaan, wat het risico is dat de compost tijdelijk moet worden opgeslagen of op een andere manier verwijderd (door verbranden of storten). Dergelijke 'oplossingen' brengen ook milieu-effecten met zich mee.

Overigens moet hier worden aangetekend, dat het BOOM³⁸] inmiddels, d.w.z. per 1 januari 1993, van kracht is geworden³⁹], met uitzondering van de bepalingen over het uitrijden en de bemonsteringsplicht.

De richtlijnen vragen:

"Op welke wijze worden de verschillende soorten te composteren materiaal aangevoerd en met welke frequentie?"⁴⁰]

Het MER gaf geen duidelijkheid over de keuze van *transport* mogelijkheden naar en vanaf de composteringsinstallatie. De Commissie zag niet in, waarom deze keuze was uitgesteld; het MER bevatte ook geen motivering voor afwijken van de richtlijnen. Tijdens de hoorzitting is naar voren gekomen, dat het MER een fout bevat ten aanzien van het vervoer per spoor⁴¹]. Ook was niet duidelijk, wat de basis was van de berekeningen van de milieu-effecten van het transport en in hoeverre transport buiten de openingstijden hierbij was meegerekend⁴²]. Inmiddels is met de Aanvulling MER duidelijk geworden, dat het transport over de weg zal plaatsvinden en in principe alleen overdag. De Commissie gaat ervan uit, dat de in het MER voorspelde milieu-effecten gebaseerd zijn op deze in de Aanvulling genoemde situatie.

Ten aanzien van het acceptatiebeleid en de *controle* op de kwaliteit van het afval bevat het MER slechts globale informatie. Hierbij dient te worden aangetekend, dat de term *agrarisch afval* misverstanden kan hebben opgeroepen⁴³]. Bij de vergunningverlening zou hier rekening mee gehouden kunnen worden.

35 Zie overigens ook reactie 7 (bijlage 5).

36 Richtlijnen voor het MER, § 4.2.6.3.

37 Zie o.a. de studie van het Landbouweconomisch Instituut.
Zie ook reacties nr. 1, 7 en 9 (bijlage 5).

38 Besluit overige organische meststoffen. Stb. 1991, 613.

39 Stc. 17 aug. 1992, nr. 157.

40 Richtlijnen, § 4.2.2.1.

41 Zie reacties nr. 5 en 9 (bijlage 5).

42 Zie ook reactie 11 (bijlage 5).

43 Zie reactie 13 (bijlage 5). De Aanvulling bevat een nadere omschrijving.

De deuren van de *ontvangsthal*⁴⁴] zullen zoveel mogelijk gesloten zijn⁴⁵). Onduidelijk wordt of er een automatische bediening is of een sluis, dan wel of het sluiten van de deuren per voorschrift zal worden geregeld. Uit de praktijk blijkt, dat in het laatste geval deuren meestal uit overwegingen van gemak open worden gelaten. Uit de toelichting van de initiatiefnemer is duidelijk geworden, dat de emissieberekeningen zijn gebaseerd op een aanname, dat 25 % van in de ontvangsthal aanwezige geur uittreedt; dit kan als pessimistische aanname worden beschouwd. De Commissie beveelt aan, om aan dit aspect bij de formulering van mogelijke mitigerende maatregelen in het evaluatieprogramma de nodige aandacht te schenken.

In de richtlijnen wordt gevraagd:

"Welke afvalwaterstromen worden geproduceerd; geef de samenstelling en concentraties (gemiddeld, piekconcentraties, schommelingen) bij normale bedrijfsomstandigheden, het opstarten van de installatie, en bij eventuele storingen." [...] "Beschrijf de waterzuivering (dimensionering, monitoring, reststoffen) en geef aan, in hoeverre het mogelijk is om de afgassen van de waterzuivering te behandelen."

- De *productie van afvalwater* kwam echter in het MER in onvoldoende mate aan de orde. Bij de aannamen bij berekening van de waterafvoercapaciteit via het biofilter in de Aanvulling blijven kanttekeningen te plaatsen. De gebruikte aannamen kunnen leiden tot onderschatting van de hoeveelheid afvalwater die moet worden afgevoerd. In de Aanvulling wordt echter duidelijk gemaakt, dat er bij de dimensionering van de afvalwaterzuiveringsinstallatie op de stortplaats rekening is gehouden met een mogelijk aanzienlijk grotere wateraanvoer vanuit de composteringsinstallatie dan waarmee in het MER plus Aanvulling wordt gerekend.
- Het MER gaat onvoldoende in op de situatie die kan ontstaan, als er problemen ontstaan bij de *waterzuivering*. De Aanvulling verschaft wat dat betreft weinig inzicht in de eventueel storende invloed van (de aard en samenstelling van) het afvalwater van de compostering op de (continuïteit van het functioneren van) de waterzuiveringsinstallatie. Overigens hoeft het ontbreken van deze informatie geen belemmering te zijn in de besluitvorming over de Wvo-vergunning.

44 Zie ook hoofdstuk 1 van dit advies, onder punt ④.

45 Aanvullende notitie, blz. 10.

3.3 Milieutoestand en autonome ontwikkeling

Artikel 41j, lid 1, onder d van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

De informatie in het MER over de *geluidzonering* van het terrein is onvolledig. Er wordt verwezen naar een rapport dat niet tegelijk met het MER beschikbaar was⁴⁶]. De bijlagen verschaffen weliswaar iets meer informatie, maar ook dit is nauwelijks adequaat voor de beoordeling van de 'ruimte' voor de geluidbijdrage van het initiatief. De Aanvulling verschaft eveneens geen relevante informatie op dit punt.

De richtlijnen vragen ook onder andere informatie over de *achtergrondconcentraties van ammoniak*⁴⁷]. Deze informatie ontbreekt in het MER. De Commissie kan zich voorstellen, dat de relevantie voor de besluitvorming aanzienlijk minder is; een motivering waarom deze informatie niet is opgenomen had echter wel in het MER kunnen worden verwacht.

Bij een aanduiding van het *nulalternatief* en de daaruit voorkomende autonome milieu-ontwikkeling worden wel enkele nieuwe activiteiten in het Sloegebied genoemd⁴⁸]. Kwantitatieve informatie over de door deze nieuwe activiteiten veranderende milieukwaliteit is echter nauwelijks opgenomen⁴⁹].

Aangezien de besluitvorming nu duidelijk afzonderlijk zal verlopen, heeft deze onvolkomenheid in het MER geen consequenties voor de besluitvorming.

3.4 Milieu-effecten

Artikel 41j, lid 1, onder e van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

Bij de beschrijving van de milieu-effecten is onvoldoende aandacht besteed aan de verschillen tussen aanleg-, aanloop- en bedrijfsfase. De Commissie gaat er echter van uit, dat de meest relevante milieu-effecten (geuremissies, geluidemissies) zullen optreden tijdens de aanloop- en bedrijfsfase, terwijl tijdens de aanleg enige hinder van andere orde zal kunnen optreden. De milieu-effecten tijdens de andere fasen dienen echter wel bij het evaluatieprogramma een punt van aandacht te zijn.

46 MER, blz. 55: *Vaststelling geluidszone Sloegebied*.

47 Richtlijnen, § 5.2 (blz. 16).

48 Zie reacties nr. 1 en 4 (bijlage 5).

49 Dit heeft gevolgen voor de vergelijking van alternatieven. Op een milieu-aspect, waarvan de voorspellingen voor het ene alternatief kwantitatief, voor een ander alternatief kwalitatief zijn opgenomen, kunnen de alternatieven alleen kwalitatief worden vergeleken.

De Commissie mist in het MER enkele kanttekeningen bij de berekeningen van de mogelijke *geurhinder*. Bovendien zou het op zijn plaats zijn geweest om in het MER aandacht te besteden aan de mogelijkheid van cumulatie^{50]} van stankhinder door de composteringsinrichting, de stortplaats en het afvalcentrum^{51]}, inclusief de waterzuivering en de omliggende industrie.

Uit de Aanvulling blijkt, dat bij de berekening van de emissies rekening is gehouden met de resultaten van het ringonderzoek olfactometers. Volgens mededeling in de Aanvulling zijn zelfs berekeningen uitgevoerd met hogere emissiewaarden. De uitgangspunten die voor deze berekeningen zijn gebruikt, ontbreken echter, zodat de relevantie van de berekeningen voor de *worst case* situatie van geurhinder niet duidelijk is.

De Aanvulling eindigt met een stikstofbalans. Het blijkt, dat er in het produkt 35 ton minder stikstof aanwezig is dan in het aangevoerde afval. De Aanvulling gaat wel in op de 2 % van dit verschil, die naar de lucht zal worden afgevoerd. Er wordt (ten onrechte) niets gezegd over de 98 %, die in de gaswaster wordt opgevangen, dan wel in het biofilter achterblijft. Bij 90 % verwijdering van de ammoniak in de gaswaster zou 31.500 kilo stikstof in het waswater terecht komen. Omdat dit waswater wordt gerecirculeerd naar het composteringsproces, wordt deze stikstof niet afgevoerd. De opgegeven balans laat zien, dat het niet in het af te voeren produkt kan zitten. De verklaring voor het verdwijnen van deze aanzienlijke hoeveelheden stikstof in de Aanvulling is niet voldoende. De Aanvulling stelt, dat

- er stikstof wordt ingebouwd in de biomassa die zich in het biofilter bevindt;
- in de composterende massa, waarnaar de ammoniak wordt teruggevoerd, stikstofverwijdering via nitrificatie^{52]} en denitrificatie^{53]} plaatsvindt.

Deze tweede verklaring is onwaarschijnlijk, omdat de stikstof wordt teruggevoerd in de vorm van ammoniak – waardoor een verdere reductieve reactie, denitrificatie, onmogelijk is – terwijl nitrificerende bacteriën niet kunnen worden verwacht in temperaturen van meer dan 50° C^{54]}.

Aangezien de Commissie wel vertrouwen heeft in de getroffen maatregelen voor reductie van ammoniakemissies, ziet zij deze onvolkomenheid in het MER en de Aanvulling niet als ernstig beletsel voor vergunningverlening. Wel beveelt zij aan om bij het monitoring- en evaluatieprogramma scherpe aandacht te besteden aan de ammoniakemissie en -concentraties.

Het MER gaat onvoldoende in op de situatie die kan ontstaan, als er problemen ontstaan bij de geurbehandeling. Ook hierbij zou het op zijn plaats zijn, cumulatie van effecten^{55]} in de beschouwing te betrekken.

50 Zie inspraak reacties 9 en 11 (bijlage 5).

51 Richtlijnen, § 6.8.

52 Oxydatieve omzetting van ammoniak naar stikstof en van stikstof naar nitriet en nitraat.

53 Reductieve omzetting van nitrieten en nitraten in stikstofgas.

54 Nitrificerende bacteriën kunnen werkzaam zijn tot ca 40° C. Het MER vermeldt op blz. 33, dat de temperatuur in de compostering hoger dan 50° ligt.

55 Zie ook reactie nrs. 9 en 11 (bijlage 5).

De Commissie mist kwantitatieve gegevens over de situatie bij een calamiteit.

3.5 Vergelijking van alternatieven

Artikel 41j, lid 1, onder f van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."

De methode van vergelijking is in principe juist. Indien de kanttekeningen die bij de resultaten zijn te maken, hierbij in aanmerking worden genomen, kan de vergelijking worden gebruikt als basis voor besluitvorming over de vergunningaanvraag ingevolge de Afvalstoffenwet.

3.6 Leemten in kennis; evaluatie

Artikel 41j, lid 1, onder g van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: "een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."

Artikel 41am van de Wabm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het MER vat het begrip 'leemte in kennis' ruim op. Ten onrechte wordt het ontbreken van exacte informatie in enkele gevallen bestempeld als informatielacune. Soms is echter sprake van een uitstel van keuze door de initiatiefnemer, in andere van een slechts globaal toepassen van wel beschikbare wetenschappelijke methoden. Dit betreft bijvoorbeeld het afvalaanbod en -transport, de geuremissies en de afzetmogelijkheden voor compost⁵⁶]. De Commissie meende, dat dit aanleiding had kunnen zijn om ten minste een globale benadering en een 'worst case' aan te geven. In de Aanvulling is aangegeven, dat geur- en geluidberekeningen zijn gemaakt voor een fictieve doorzet van 75 kton/jaar, een factor 1,66 dus van de voorgenomen activiteit.

Ook op grond van andere m.e.r.-procedures en de daarbij verschenen milieu-effectrapporten⁵⁷] had kunnen worden geconcludeerd, dat gedetailleerder en concreter informatie beschikbaar was dan in dit MER voor het initiatief te Borsele wordt gepresenteerd. De Commissie hecht grote waarde aan het gebruik van actuele praktijkgegevens. In deze procedure zal het globale karakter van de informatie in het MER er naar het oordeel van de Commissie toe leiden, dat de evaluatie extra gewicht zal moeten krijgen.

56 Zie ook het *Eerste concept Ontwerp-deelprogramma Verwerking GFT* van het AOO, blz. 34.

Zie ook reacties nr. 5 en 9 (bijlage 5).

57 Voor initiatieven in Medemblik en Purmerend.

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 15 oktober 1992, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Directie Milieu en Waterstaat

Het Groene Woud 1 Middelburg, postbus 165 4336 AD Middelburg
telefoon 01180 - 31700 telex 37881/pwst fax 01180 - 34756

bericht op brief van :

uw kenmerk :

ons kenmerk : 660

afdeling : M, bur. B. en A.

bijlagen :

behandeld door : J. Provoost

doorbriesnummer : 01180-31769

onderwerp : bekendmaking aan-
vraag/MER composte-
ringsinrichting

verzonden : 15 OKT. 1992

BT

Aan Commissie voor de milieu-effect-
rapportage
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen :	16 OKT. 1992
nummer :	3089-92
dossier :	367-28
kopie naar :	De presbiter

Middelburg, 15 oktober 1992

Op 21 oktober aanstaande wordt bekendgemaakt de door het OLAZ te Goes ingediende aanvraag om een Afvalstoffenwetvergunning en het milieu-effectrapport voor de composteringsinrichting in het Sloegebied (gemeente Borsele).

Op 11 november aanstaande wordt een openbare zitting gehouden.

U kunt uw advies over bovengenoemde stukken uitbrengen tot uiterlijk een maand na het einde van de in de kennisgeving genoemde inspraaktermijn (dus tot en met 23 december 1992).

Wij zullen u de reacties die tijdens de inspraaktermijn zijn ingebracht tijdig toezenden.

Bijgevoegd is een exemplaar van de kennisgeving.

Hoogachtend,

GEDEPUTEERDE STATEN VAN ZEELAND,

namens deze,

J. Provoost,
bureau bodem en afval.

